



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Tractatus De Libertatibvs Ecclesiae Gallicanae**

**Charlas, Antoine**

**Leodii, 1684**

Cap. VII. De autoritate Regum & Episcoporum Franciæ.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-38227**

716 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,  
nō effeacibus, quæ hucusque dixerat, in isto libro non ni-  
hil temperare conatur. Scribit enim v. g. ad Imperatores Ro-  
manos de iudicio canonico ab uno Episcopo reddito, que-  
relam statim rectâ viâ non fuisse delatam in materiâ fidei,  
rituum, disciplinæ Cleri, aut in alia quæstione canonica;  
sed parùm iuvabat Ecclesiam ille ordo, siquidem mediatè,  
sub prætextu delegationis, aut aliis modis parùm canoni-  
cis, hujusmodi causas tandem Principes ad se trahebant.

## C A P U T VII.

### *De autoritate Regum & Episcoporum Franciæ.*

**I.** SI Reges Francorum cautius, & reverentiùs, se gesse-  
runt in controversiis, quæ disciplinam Ecclesiasticam  
respiciunt, quàm Imperatores Romani, ut affirmavit Mareca  
sub finem capituli 3. §. 7. id eorum pietati, non defectui juris  
tribuendum esse vult; quandoquidem statim initio cap. 5. ait;  
*Quemadmodum Imperii Romani mole in varias partes dissecta, Galliarum Provin-*  
*cia in victoria premium Francorum Regibus Divini Numinis auspiciis cesserunt;*  
*ita etiam Imperii jura plene, & integrè cum eis communicata sunt; præcipue*  
*verò tuitionis Ecclesiastica cura Reges nostros respexit, postquam gloriosissimus*  
*Princeps Clodoveus Paganæ impietatis labe aquis divini lavacri feliciter abster-*  
*sâ, in Ecclesia Catholica filium primogenitum adoptatus est. Quantam*  
*sibi vim faciat Autor, cum effusam Principum in Ecclesiasti-*  
*cam jurisdictionem præsumptionem cohibere cogitur, ne*  
*omnino non Catholicus videatur, diù dissimulare non potest,*  
*cùm statim, quod Ecclesiæ reliquerat, repetere tentet. En*  
*hocce §. primo, quando sperabas magnam Ecclesiasticæ autori-*  
*tatis securitatem in Gallia, ex quo Reges Ecclesiæ filii, at-*  
*que adeo in spiritualibus, & Ecclesiasticis rebus subditi, ef-*  
*fecti sunt: ita supra Ecclesiam efferuntur, ut possint ipsi*  
*quidem Episcopos, Canones violantes, corrigere, non pos-*  
*sint autem ipsi ab Episcopis corrigi, si similis violationis rei*  
*sint. Hoc igitur præstat Baptismus, ut qui in Ecclesiam ad-*  
*mittitur, ab Episcoporum censura eximatur.*

2. At, inquires, non tam Marecæ opinio est, quàm Gre-  
gorii

gorii Turonensis, qui lib. 5. historiae cap. 19. Sic Regem Chilpericum alloquitur; *Si quis de nobis ò Rex, justitiæ tramitem transgredere voluerit, à te corrigi potest; si verò tu excesseris, quis te corriget?* Verum id quidem est, ubi de facto intelligitur. Sæpe enim tanta est Principum potentia, tanta etiam aliquorum licentia, ut Episcopos tum reos, tum innoxios pessimè habeant, & vix cujusquam monitionem, nedum correptionem patiantur. Eam esse verborum Gregorii sententiam indicant quæ continuò sequuntur; *Loquimur enim tibi, sed si volueris audis: si autem nolueris, quis te condemnabit, nisi is, qui se pronunciat esse justitiam?* Sed si quis Christianos Principes ab omni Prælatorum censura eximeret, & illos Ethnicos declararet, & se ipsum proderet hæreticum. Attamen tutus fit hæc in parte Marca sub clypeo Gregorii Turonensis.

3. Quid sentiemus de eo, quod §. 2. ait, si quæ judicia in causis Ecclesiasticis ab Episcopis adversum Decreta Regia lata essent, statim contrariis judiciis infringebant Reges. Hoc Marca non probat expressè, (is enim mos ejus est in odiosis, & pudendis, ut odium, & pudorem declinet) nec improbat, quippe quod Regibus faveat. Sed nonne referre, nec improbare, probare quodammodò est? Exemplo autem, quod *insigne* ab Autore appellatur, & certè *insigne* dici potest, licet alio sensu, quàm quem Autor videtur intendisse. Vix enim aliud reperias in historiis Francorum injustius, crudelius, & Rege Christiano indignius.

4. Emerius Episcopus Santonensis absque consensu Metropolitanus, Archiepiscopi scilicet Burdegalensis, atque ad eò contra Canones, decreto Regis Clotharii ordinatus fuerat. Mortuo Clothario, Metropolitanus, nomine Leontius, Synodum Provinciale apud Santones convocavit, in qua prædictus Emerius, utpotè contra expressam Canonum dispositionem, ad Episcopatum promotus, depositus est, ejusque loco suffectus Heraclius. Charibertus Clotharii filius, quasi Regis voluntas Canonibus Conciliorum, etiam generalium, quibus cavetur, ne Episcopus sine Metropolitanis consensu ordinetur, esset anteponenda, non solum acta supradicti Concilii rescidit, mille aureos à Metropolitano, sub *multæ* nomine extorsit, cæteros autem Episcopos ad id,

Xxxx 3

quod

718 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,  
quod quisque solvere poterat, condemnavit; sed etiam Hera-  
clium plaustrum spinis repleto in exilium trahi præcepit, ut  
refert Gregorius Turonensis lib. 4. hist. Franc. cap. 26. O  
eximie libertates! ô præclara exempla illarum! Ergone  
Gallicani Episcopi, nedum Ministri Regii, hujusmodi li-  
bros, ceu Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ armamentaria præ-  
dicant? Ergone libertatem reputant, multis, & crudeli-  
bus exiliis, ob custoditos Canones subjacere?

5. Sed ejusmodi, & quàm variabilis est ista Regum Fran-  
corum potentia! Potuit Charibertus Episcopum contra Ca-  
nones promotum, & secundum Canones dejectum, restitue-  
re, alium secundum Canones à Concilio constitutum de-  
ponere, ut tradit Autor §. 2. modò citato; non potuerunt  
autem, ut refert ibidem §. 4. Reges Galliæ, & Germaniæ  
Drogonem Patrum suum, filium Caroli Magni, quan-  
tumvis autoritate Apostolicâ munitum, in Apostolici Vica-  
riatus possessione manutenerent? Eidem potentie defectui ob-  
noxius fuit Carolus Calvus Imperator & Rex Franciæ, secun-  
dum Autorem num. 5. cum efficere non potuit, ut Ansegi-  
sus, à Joanne Papa VIII. Primas per Gallias & Germanias  
creatus, eâ dignitate frueretur. Undè tanta diversitas? An  
ex eo quod Charibertus solo jure suo utebatur; Nepotes au-  
tem Caroli Magni autoritatem summi Pontificis suæ prære-  
curaverant? Infirmæ, imò infelix summi Pontificis condi-  
tio! non solum enim ipsius autoritas nihil invitis Episcopis  
potest in Canones, sed etiam conjuncta cum autoritate Re-  
gum, illi, quæ alias potentissima esset, robur omne adimit.  
Sic enim Marca sub finem §. sexti post prædicta exempla Dro-  
gonis, & Ansegisi, nec non post autoritatem Hincmari Re-  
mensis. *Quare, inquit, certum erat apud Episcopos Gallicos hoc sacu-  
lo, Canones receptos absque manifesta necessitate à quoquam violari non posse,  
nec à Pontifice, nec à Rege: solaque Synodi Gallicanæ refragatio, antiquis  
Canonibus, & Decretis mixta, novarum rerum effectum impediabat.*

6. Sed numquid Autor à suo instituto, idest à consilio au-  
gendæ jurisdictionis Regiæ, deflectit, Episcopis tantam fa-  
cultatem relinquens, ut possint Principibus, aliquid contra Ca-  
nones tentantibus, obsistere? Hanc ille à se suspensionem quàm-  
primùm amovet. Prosequitur enim; *Non frustra autem necessitatem*  
exce-

M. C.  
de  
Libertatibus  
Ecclesie Gallicane  
CIII  
231

excepit (Hincmarus) quia sæpè ea tempora incidunt; ut Ecclesia intersit in antiquum aliquando immutari, ut his posterioribus sæculis factum videmus. Posterioribus enim sæculis multa contra Canones, aliquando quidem assentientibus, sed sæpè renitentibus Episcopis in mores Gallicanos inuenta sunt, ad stabiliendas libertates Ecclesiæ Gallicanæ, quæ tamen in observandis Canonibus consistere dicuntur.

7. Nullibi non exstant vestigia propensioris Marcæ erga jurisdictionem sæcularem, quàm erga Ecclesiasticam studii in reliquis hujus libri capitibus. Omnia enim ubique contorquentur ad auctoritatem Regiam. Tempore Caroli Magni, & Ludovici Pii Ecclesia, & Respublica communi ferè consensu regebantur in Gallia; & sicut Reges Episcopos politici regiminis participes efficiebant, ita Episcopi Regiam potestatem circa res Ecclesiasticas non tam accuratè declinabant, quàm eà utebantur ad promovendam disciplinam. Marca quidquid Principes, sive hortantibus summis Pontificibus, sive consentientibus Episcopis, sive per modum monitionis, succursus, aut aliâ ratione, præstabant, omnia in jura Regia conjicit. Sic cap. 7. commemorato zelo Regum Christianissimorum, in juvandis & monendis Episcopis §. 7. asserit illam monitionem ejusmodi fuisse, ut effectus verba sequeretur, & pœna in contumacem, ut jam alibi observavimus.

8. Licet autem frequenter misceretur auctoritas Principis cum Ecclesiastica; non tamen inter se ita confundebantur, quin appareret discrimen. In eo enim ipso, v. g. quod refertur in fine ejusdem cap. 7. ex cap. 8. capitular: Tolosan: anno 844. Carolus Calvus non ita sibi vendicabat correctionem eorum Episcoporum, qui malè interpretati Canones, Presbyteros nimis gravaturi essent, quin Synodi etiam judicium requireret. Si aliter fecerint, omnimodis, & qualiter Canones fidelium decernis agendum statuam, & qualiter intelligi, & observari, cum mansuetudinis nostræ decreto debeant, SYNODALI DIVINATIONE, & nostrâ auctoritate Regiâ docebuntur; Nisi autor Ecclesiæ suam jurisdictionem invidisset, juxta hunc locum alium explicuisset, quem asserit cap. 10. §. 1. ut probet Reges de causis Ecclesiasticis cognoscere solitos, ordine quodam judiciario, licet non tam accurato. Cum enim ex Constitutione Philippi IV. Regis Franciæ,

ciæ,

720 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,  
ciæ, quam citat §. 2. cognitio Decimarum, non feudali-  
tam in petitorio, quam in possessorio, Ecclesiasticorum esset  
Judicium ( vide an praxis hodierna Tribunalium sæcularium  
Galliæ, de possessorio Decimarum, imò & Beneficiorum ju-  
dicandi, possit inter jura Regia connumerari, quam repro-  
bat Rex jurium suorum tenacissimus ) cur Carolus illius ma-  
teriæ judicium ad se traxisse putabimus, ut ei sine Synodali di-  
judicatione provideret? Quid ergò sibi volunt illa verba Philippi  
in loco ab Autore adducto, prout ad nos pertinebit? Nonne indi-  
cant Regem id, quod ad se non pertineret, Synodali dijudica-  
tione dimissurum.

9. Prosequitur Marca cap. 8 probare, solitam olim Ec-  
clesiam Gallicanam Synodicâ deliberatione, vel ad Regium  
Patrocinium recursum, sibi prospicere, cum rebus, inquit, per  
obreptionem decretis Roma assentiri non posset, idq; ut executionem impediret.  
Certè non ita culpabile videtur, ut executio suspendatur  
Decretorum per obreptionem impetratorum: quandoquidem  
nec ipsi summi Pontifices id molestè ferre censendi sunt; cum  
ipsis fraus facta sit, quæ cuiquam patrocinari non debet; præ-  
sertim si partes ipsæ culpam fatentur & censuræ se subjiciunt.  
Itaque si obreptitium erat privilegium à Monachis Clunia-  
censibus obtentum, ut ab alio, quam à proprio Episcopo,  
possent, etiam in Monasteriis, in ejus Dicecesi positis, ordi-  
nari, merito reprobata fuit in Concilio apud Ansam anno 1025.  
ordinatio facta in Monasterio Cluniacensi Dicecesis Matiscon-  
ensis ab Archiepiscopo Viennensi; qui similiter, si obreptio-  
nis conscius fuerat, prudenter egit, cum spontè ab Episco-  
po Matisconensi veniam petiit, & de modo satisfactionis, cum  
illo pactus est, sicut narratur in fragmento à Marca relato  
cap. 8. num. 1.

10. Sed quidquid sit de illius narrationis veritate, quæ non  
adèò indubitata est, rem ut fertur, & sine collusionè gestam  
supponamus; ex illa, & ex aliis similibus, quæ fortè ab Au-  
tore adduci potuissent, concludendum est, non potuisse An-  
tistites Gallicanos nec de jure, nec de facto Constitutionibus  
Pontificiis obistere: cum certissimum sit, Monachos Clu-  
niacenses privilegiis Apostolicis usos fuisse, quantumvis reni-  
tentibus, sed tandem cedere coactis Episcopis. Exstant hujus-  
modi

modi Privilegiorum concessiones in libro, cui titulus est; Bullarium sacri Ordinis Cluniacensis, Lugduni editum anno 1680. & pag. quidem 8. leguntur 2. epistolæ Joannis XIX. in cujus Pontificatum incidit Concilium Ansanum, quarum altera est ad ipsummet Episcopum Matifconensem nomine Gauflenum, qui in Concilio apud Ansam inducitur querelam movens contra Burchardum Episcopum Viennensem, pro ordinatione Monachorum Cluniacensium; sed hæc epistola testatur & Monachos, & Papam privilegia jam concessa contra Matifconensem Episcopum defendisse. Nescimus, inquit Pontifex, quâ novâ temeritate illectus, inextinguibili cupiditate accensus, Matri tue repugnans, & contra nos meritis Apostoli Petri Magistrum tuum levas calcaneum; cum Cœnobium Cluniacense cunctis penè nationibus sanctitate præfulgens, necnon Apostolicis privilegiis fultum, & ab omnium ditione subtractum, solius Principis Apostolorum & Vicariorum suorum judicio reservatum commoves; venerandum etiam Infidelibus Patrem Dominum Edilonem Abbatem irreverenter appetis; fratres ibidem degentes pro adipiscenda perpetua transitoriam quietem appetentes sollicitas; Apostolica privilegia cassare contendis; quod ita accipimus, quemadmodum si ipsa membra nostra avidè discerpere quæreres, & quod sine tua ruina esse nequit. Cave cautè vel jam monitus anima, & nostrum Monasterium singulare nobis relinque, ne, dum particeps ejus contra nos esse cupis, Ordinis nostri exors Apostolicâ autoritate efficiaris. In altera epistola gratum animum testatur Episcopo Lugdunensi Borchardo, quod Cluniacensi Monasterio faveret contra Gauflenum, hortatur ad prosequendum, & concludit his verbis; Rogamus, ut eidem Episcopo interdictis, sicut nos litteris nostris fecimus, consecrationem, ordinationem, vel aliquod jus in nostro Monasterio quærere, ne, dum hoc injustè appetit, quod justè sibi licet pro sua inobedientia, iterata tantorum Patrum querela, Apostolicâ autoritate careat. Sed quare Pontifex gratias ageret Borchardo, five Burchardo pro favore Cluniacensibus in tuendis privilegiis impertito, siquidem in Concilio apud Ansam, hoc est, non longè ab Urbe Lugduno habito, præsidente ipso Burchardo, nec refragante decretum fuisset, ut acta continent, privilegium Papæ nullius esse momenti; aut si Concilio anterior est epistola, (nec enim quo tempore data sit apparet) quomodò post honorificum illud officium Romani Pontificis privilegia, quibus antea faverat Burchardus, impugnare cœpisset? Sequitur duas illas epistolas ejusdem Pontifi-

M. C.  
722 TRACTATUS DE LIBERTATIBVS,  
tificis constitutio, confirmans omnia privilegia prædictorum  
Monachorum, & nominatim; ut liceat Monachis ipsius loci cuiuscun-  
que voluerint ordinationis gradum suscipere, ubicumque Abbatibus placuerit. Ac-  
cessit à plurimis aliis Pontificibus eorundem privilegiorum  
confirmatio, ut in præfato Bullario legere est.

11. Non nego modum in concedendis privilegiis servandum,  
ut abusus præcaveantur. Sed nonnulli, dum malo mederi quæ-  
runt, sanationi obicem ponunt, quia scilicet, dum à summo Pon-  
tifice petendum esset remedium, ei concedendorum privilegio-  
rum facultas denegatur; quod cum ad defendenda concessa,  
& ad conservandam concedendi possessionem potius excitat.

12. Privilegia quidem ii, quibus indulta sunt, non negli-  
genter defendunt, nec nostrâ operâ indigent, sed pro con-  
ferendorum potestate visum est, occasione privilegiorum Clu-  
niacensium pauca hic addere ex iis, quæ S. Petrus illius Mo-  
nasterii Abbas 12. sæculo scripsit. Licet enim in propria causâ  
æquatur, debetur ejus pietati reverentia, & rationibus  
æquum, maturumque judicium. Ille igitur lib. 1. epist. 28.  
sic respondet accusantibus Cluniacenses, quòd proprio Epif-  
copo non subjacerent; Nos verò respondemus istud veritati contrarium  
oppositâ fronte existere; quoniam patet nos proprium Episcopum habere. Quis  
rectior, quis dignior Romano Episcopo Episcopus potest inveniri? Nonne ille est,  
quem ceteris præesse non humana, sed Divina autoritas sanxit? Nonne ille est,  
cui dictum est, tibi dabo Claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris su-  
per terram erit ligatum, & in Cælis, & quodcumque solveris super terram, erit  
solutum & in Cælis? Hunc unum solum, & Maximum nos habere Episcopum  
gloriamur; huic solum specialiter obedimus, ab hoc solo, si causa (quod ablit)  
exigeret, interdici, suspendi, atque excommunicari possemus. Hoc inestimabilis  
sanctæ Sedis sanxit autoritas. . . . Nos enim quia contraire non debemus, nec  
de ejus unquam, (quod nulli mortalium licitum est) judicio judicare. Hoc  
non solum Cluniacenses obtinent, sed & quampluribus datum cernimus: & lon-  
gè ante Cluniacem conditam, multis aliis Monasteriis ab eadem apostolica Se-  
de concessum videmus. Cujus Sedis Præsules cum magni sapientiâ, & Religio-  
ne fuerint, & quorundam ex ipsis merita miraculorum quoque fulgore solemniter  
in Mundo claruerint, incredibile est, aut decipi in talibus potuisse, aut  
contra conscientiam suam agere voluisse. Eo namq; animo, ac intentione que  
nostrorum temporum Apostolici, quieti Monachorum providentes, ea, que diximus  
quamplurimis Monasteriis contulerunt, antiquiores quoque Romana Ecclesiæ Præsules

les simili de causa in multis à juro Episcoporum libera esse Monasteria decreverunt.

13. Quod in eodem cap. refert Marca ex Glabri Rodulphi lib. 2. cap. 4. confutatur ex ipsismet tabulis, ex quibus Glabrum interpretari conatur. Siquidem Glaber narrat Monasterium à Fulcone Andegavorum Comite in Pago Turonico fundatum, eadem die, quâ fuerat à Petro Cardinali auctoritate Joannis Pontificis consecratum, corruisse, in pœnam usurpatæ à summo Pontifice, instigante Comite, jurisdictionis Episcopi Turonensis. Ceptâ igitur, inquit, die constituto satis pompaticè hujusmodi dedicatione, atque peractâ, Missarumq; ex more solemnissimis celebratis, postmodum quique ad propria rediere. Denique imminente istius diei horâ nonâ cum flabris lenibus serenum undique consisteret Cœlum, repente supervenit à plaga Australi vehementissimus turbo, ipsam impellens Ecclesiam, ac replens eam turbido aère, diù multumq; concutiens. Deinde verò solutis laquearibus universa ejusdem Ecclesia trabes, simulq; tota reges, per pignam ejusdem templi Occidentalem in terram corruentes eversum jerunt. Quod cum multi per Regionem factum comperissent, nulli venit in dubium, quoniam insolens præsumptionis audacia irritum constituisset votum, simulq; presentibus ac futuris quibusque ne huic simile agerent, evidens indicium fuit. Tabulæ autem illæ continent, Hugonem Archiepiscopum Turonensem, audito privilegio à Papa concessio, Romam accessisse, atque à Sergio IV. Joannis successore submissis precibus contendisse, ut Monasterii consecrationem sibi permitteret: sed repullam tulisse; eò quod liberum fuisset Fundatori Monasterii, Ecclesiæ Romanæ illud concedere. Denique ipsum Archiepiscopum acquievisse, atque jus omne, quod in illud Monasterium sibi competere poterat, Ecclesiæ Romanæ concessisse; itaque à Petro Episcopo Viterbiensi auctoritate Sergii fuisse consecratum.

14. Quis ergo credat Ecclesiam illam miraculosè everfam fuisse, in pœnam invasæ jurisdictionis ordinariæ; siquidem ipse ordinarius juri suo cesserat? Quorsum à Chronico Turonensi diceretur, ut à Marca refertur; *Abbatia belli loci* (eò nomine vocatur in tabulis prædictis illa, de qua hic est sermo) & *Ecclesia S. Florentii de Ambatia à Fulcone Herra fundatur an. 1010.* Quorsum, inquam, id diceretur, si statim à consecratione fuisset everfa? Aut quis Ecclesiam miraculosè destructam statim ausus fuisset excitare?